

HRVATSKA RIEČ

Preplatna cena: na godinu K 12. — Za 6 mjeseci K 6. — Za Šibenik na godinu donanjanje u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 uviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuzivo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi tiskaju se po 16 para peti redak ili po pogodbi, te se primaju samo oni, koji se unaprijed plate. — Priobčena pisma i zahvale tiskaju se po 20 para po peti redak. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi ne vraćaju

Nakon sabora.

Nakon jednomjesečnog zasjedanja, u kojem je svega bilo 14 sjednica, dalmatinski sabor bio je zatvoren.

Kroničarska dužnost i običaj veže nas, da se obćenito u najširim poezima osvrnemo na rad sabora. Ocie-njujući rad sabora, možemo uzeti u obzir samo njegove zaključke, poprimljene u njemu predloge i shodne odredbe, koje ovise u glavnom o miloj volji većine. Zato za uspjeh sabor-skog rada može se odgovornim činiti samo većinu, po gotovo pak u ovom slučaju, kada je ona bila neprispodobivo bezobzirna, brutalna i ekskluzivna prema manjini, koju pravaška stranka predstavlja.

I naš sud, nepristrani sud, ne može u najbolju volju da bude ne samo povojan, nego niti blag prema zadnjem saborskom zasjedanju, prama većini, koja u njem odučivala. Ako rečemo, da je sabor bio bezplodan, ako iztaknemo, da je članovima većine bio samo jedna formalnost, neugodna i teška, koju obvezatno uključuje uživanje pokrajinskih dobara, ako toj većini predbacimo, da nije ništa ni uradila ni radila, ne ćemo biti sami, koji to izličemo.

Zadnje saborsko zasjedanje nije moglo nikoga zadovoljiti. Ne samo! Ono je moralo ogorčenjem napuniti svakoga onoga, koji ima iole osjećaja za narod, za njegova stradanja i za upravu naše zemlje. Većina se je u zadnjem zasjedanju držala kao grupa birokrata, koja ovisi ob onome, što su članovi zemaljskog odbora skupili i što im vladu namigne. A više puta ona je u svom interpretiranju vladinog miga i preveć daleko išla, dolazila u protumbu sa načelima, koja je kroz svoja glasila, suglasno se banovinskom koalicijom, izpovedala. Kad se je radilo o vladi, ona je proti svojim iztaknutim načelima lučila c. k. namjesnika od gospara Nardella, a to razlikovanje je protezala i na svoje saborske govore. Ona je išla još dalje. Bila je lukavična i udarala po neodgovornim, koji vrše samo naloge, a puza je pred onima, koji te naloge izdavaju. Napadala je svakoga, koji se nije smio braniti, a izbjegavala je, da se i jednom riječi dotakne onih, koji bi joj bili mogli zube pokazati!

Prama opoziciji, stranci prava bila je Utvara — nekvalficirana. O kvalivstvu nema ni govora, jer oni taj pojam zakopaše u prašinu svojih mladenačkih uspomena. Nego, bila je izpod kritike.

Osvetljivost njezina prelazila je sve granice, a dopirala je dotle, da je radje narod oštećivala, zabacujući skrope zasebice sve koriste po narod pravaške predloge, samo da pravašima ne priliči onu „slavu“, koju Utvara prisvaja samo sebi: ekonomsko pridignuce naroda. Ona je narod prikralila mnogim koristim i nuždnim zaključcima, samo da onemogući svaki uspjeh materijalni pravašima i da u zametku uništi ono, što ona smatra sebe — „konkurencijom“. Za predprošlog zasjedanja to odbijanje pravaških predloga opravdava je Utvara obstrukcijom, a sada, čim to sada opravdava?

Utvara je pokopala i jezičnu zakonsku osnovu, a to premda je i sama bila uvjeren, kako je nužno bilo, da se prosvjeduje proti sadašnjem stanju stvari u tom pitanju. Ali jezičnoj zloglasnoj naredbi kumovali

su njezini „leaderi“! Dakle, i tu osobni obziri, osobni interesi; da nebi desavuirali svoje prvake! I mnogo je toga još bilo, što Utvaraši pokopaše. Mnogo toga što narodu oteše, a što danas ne namjeravamo niti, jer ćemo doprigradice posebno se s tim stvarima pozabaviti.

Ali da je barem svojim predlozima, svojim saborskim radom izpunila Utvara prazninu, koju su pravaški odbijeni predlozi za sobom ostavljali! Ama ništa! Jednog zdravog predloga, jedne korisnog zakonske osnove. Čak za potrebe njihovih kotara morali su se brigati u par slučajeva zastupnici drugih stranaka, a u jednom — talijanaš.

Bio je to sabor bezplodan, sabor mrtve većine, iztrošene, nesposobne. I ona je jedina odgovorna za sve narodu ljute potrebe, koje još čekaju na lijek.

No u jednom je ipak zadnje zasjedanje zaslužno. Kad bi mu se podao naziv: „otkrivanje oltara“, po svojoj prilici bi ga se najvjernije okarakteriziralo. Utvara je bila razrkinjana. Zgulgjena joj je lažna obrazina na onom mjestu, gdje se je oči u očima mogla braniti i opravdavati, do jedne i sramotne golotinje otkrivena je njena gnijla nutrina, a da oni nisu imali jedne dostojne geste barem, kojim da prosvjeduju. Njihovi odgovori bili su ili niz izvrćanja — priznavanja ili muk. Čingrija je samo jedan moment pokušao uspjeh teatralnog efekta. Obratio se je talijanašima i Srbima, da mu dadu svjedočbu „liberalunstva“. Njegovom dručicu glasu, njegovoj očajnoj vapijućoj pozi sa razkriljenim rukama odgovorio je — grobni muk! Ob ovome nećemo dalje, jer čutimo isti osjećaj dubokog smilovanja, koje tom zgodom očutise pravaški zastupnici, te onog velikog političkog griješnika pošteđise replikom, koja bi ga bila utukla.

Zadnje dane u proračunskoj pravci Utvaraši otkriše i svoje dvovalno stanoviste i prama svećenstvu. Dok u jednom dielu svog novinstva napadaju sve ono, što je katoliku sveto, u drugom pozivaju svećenstvo u svoje redove. U saboru pak se podupnu razrkinjavaju. Jedan, Tresić, veli, da je susretljivost stranke prava prama svećenstvu ultramontanstvo, a drugi, Čingrija, naziva to agitacijom sa oltara i izpovedaonice. Iztaknuti ove dvie izjave za danas je već dosta.

Sve ovo i još dosta toga leži na dušu Utvare i tišti njezinu savjest. Trebalo joj je, da svoje saborsko djelovanje okruži činom, koji će prijašnjim dostojno odgovarati. Povišise pokrajinski pririz za 9%, od 58 do 67 po sto. U dvie godine je dakle pririz povišen za 13 po sto, jer nazad dvie godine bio povišen na 4 po sto. No taj put se je bar nešto uradilo za učitelje. A sada? Pravaški zastupnici u svojim govorima bjelodano su dokazali, kako je to povišenje suvišno, a osobito sada, kada je zla godina bacila narod u biedu, da će mu i suha kruha za rana ponestati. Pravaški razlozi za većinu nisu vredili. Niesu vredili ni onda, kada su predlagali, da se razne točke troškova ili smanje ili ukinu. Nebriga i nečaj za zemaljske financije pokazao se je kod Utvare ovaj put na kulminaciji. I zalud pravaši prosvjedovaše. Taj novi namet bi usvojen utvaraškim i srbskim glasovima.

Evo, ovo je blijeda slika saborskog rada. Pravaši radiše, što mogli i ne mogli, ali sva njihova dobra volja i nastojanje lomilo se je o stranačku tvrdoglavost i zavist Utvare.

Narod će teško očutiti posljedice toga, ali znati će i — suditi!

ŠIBENIK, 5. studenoga.

„Crvena Hrvatska“ gospara Čingrije iznaša iz proračunskog odbora nješto, što joj je mogao sam gospar Čingrija saobiti, a što karakterise tu gospodu. Govori se tu „o proverbijalnoj neiskrenosti pravaških perjanica,“ pak se u podkrepu te tvrdnje izliče, da pravaši hotimice niesu u proračunskom odboru htjeli izniet nikakav predlog, koji bi išao za sniženjem pririza, nego da su to učinili tek u saboru, gdje više nije moguće izvesti preinake.

Po pisanju dubrovačke gospode, mi pravaši smo to prilično lukavo izveli: „kad se radilo o pretresivanju proračuna za god. 1911. prvi put je (Drinković) izišao iz sjednice, pod izlikom, da se boji za osnovu o izbornoj reformi, ako ne dodje na pretres prije proračuna, a sutradan, kad se ponovno imalo razpravljati o proračunu, smatrao je shodnim da zakasni.“

Dakle vidite, kliče dubrovački list, kako su nas pravaši nasamarili i kako su oni šutili u odboru, gdje se još na vrieme moglo razpravljati i valjda proračun preinčiti! Oni se pod izlikom izborne reforme odatleću, a drugi put zakasne, samo da ne odatu što namjeravamo.

Na one perfidije moramo odgovoriti sljedećim činjenicam: Nije bilo sjednice financijskog odbora, u kojoj član pravaške stranke nije uvijek bio izmedju prvih. Tako je bilo i u sjednici dne 20. ili 19. Razpravljalo se različite posle, a kad je došao red na proračun, koji je predsjednik htio imati gotov za sjednicu od subote, ustao je dr. Drinković i rekao: „Gospodi! Proračunu po meni još ne čete imati, treba prije da dodje na dnevi red zakonska osnova o permanentnom odboru za izbornu reformu.“ To rekao, digao se, pozdravio i pošao.

Sjednica se tada imala dignuti, jer su ostala sama trojica, koja nisu mogla ništa zaključiti, jer manjina.

Napominjemo, da je često samo pristupom pravaša bio omogućen rad toga odbora, i da je taj član pravaške stranke gdjejad i po pol ure uzrpljivo čekao, dok se ta blažena četvorica sakupe.

Nego ovog puta se gospodi žurilo i kad im je sutra dan došao četvrti član financijskog odbora iz Spljeta, uruču popodne za večer sjednicu. Član financijskog odbora, pravaš, nije znao, da se gospodi taj put silno žurilo, pa je valjda jedini put za koji minut zakasnio. Kad je došao rečeno mu je; „Mi smo svršili. Trsilii smo proračun.“

To se sve dogodilo u nekoliko minuta, a kako je rečeno, da se više nema što riješiti, pravaški član se odmah odatleću. Ovako je bilo: žurno, posve žurno sa strane Utvaraša.

Nego gospodi je prije toga bilo rečeno, da će se pravaši protiviti povišenju pririza. Gospodi je bilo poznato, da će pravaši zahtijevati brisanje nekih stavaka posve smešnih u proračunu. Gospodi je bilo poznato, da će se tražiti razjašnjenja i nekim učinjenim troškovima, pak zašto

su trsila proračun u nekoliko minuta? Zašto nisu barem iz obzira pristojnosti čekali koji minut člana pravaške stranke, kad je on više puta čekao njih i kad taj član nije nikada izostao iz sjednice?

Zašto su to gospoda učinila, ona najbolje znadu, pa im zaludu pravašima predbacivati neiskrenost. To oni ne mogu i ne smiju, dokle god ne dokažu, da su ikad prihvatili makar i jedan jedini razlog iznešen sa strane pravaša bilo u odboru bilo u saboru.

Hrvatski sabor u Zadru.

Zadar, 28. listopada.

(Popodneva sjednica).

U 4 s. i 20 časa sjednica je nastavljena.

Primljeni su naslovi X. (Podpora knjizi, umjetnosti i arheologiji). XI. (Predumovi i podpore u antifilokse-rične svrhe).

K naslovu XII. „Učione“ govori dr. Drinković i predlaže rezoluciju, da on trideset putujućih učitelja za analfabete, kako je sabor na njegov predlog zaključio, može biti imenovan i izmedju neučitelja, izmedju naobraženih ljudi, koji bi bili kad poučavati.

Naslov XII. sa K 1.016.007 primljen. Naslov XIII. „Pokrajinski dug“ sa K 32.077 prima se. Isto i naslov XIV. „Razni troškovi“ sa K 4000; naslov XV. „Zadrugarstvo“ sa kruna 13.000.

K naslovu XVI. „Pokrajinski doprinos za gradnju Hotela“ sa kruna 20.000 dr. Dulibić iznio je predlog, da se ta svota briše.

Naslov je primljen bez preinake.

Naslov XVII. „Doprinos željezničkom vieću“ sa K 15.000 dr. Dulibić iznio je predlog, da se to briše, a da se doznači K 10.000 za uređenje pitanja prava baš Dalmatinaca na bosanskom zemljištu.

Dr. Drinković podupire predlog dra. Dulibića. Ako željezničko spenje ne mogu izposlovati zastupnici u parlamentu, ako ga ne mogu provesti vojni krugovi, a zagovara novinstvo ciele monarrije, onda nezna kako dolazi do toga, da će to postići to vieće, a ne može postići sabor, narod, novinstvo i korporacije. To nije dostojno ozbiljnih ljudi. (Neki od većine: Uu!) Jest, neobzibilno, i to vi sami priznajte kada s nami privatno razgovarate.

Zem. odbor dao je K 1000 već u početku za to vieće, već prije nego je ono stvoreno. Od tih K 1000 potrošeno je K 644-24 za skupštinu, koja se obdržavala u Splitu, i K 226 upravnih toškova za upis. Novac, koji će zemlja tom vieću dati, potrošit će se za družtvene iznimice, za njihove nacrite, a čuli ste od g. Biankinia, da ima tih nacrita previše, a sve se to menja, da vlada dobije vremena, te se stvar zavlaci. Evo radi se o pruzi Zadar—Benkovac—Drnš. Mi Šibenčani tu smo zainteresirani i zvani, da kažemo naše mnjenje. U interesu Šibenika, Biograda, Skradina i Vodica bilo bi, da pruga ide na Mostine, ali mi nismo ustali, da to zagovaramo, da se stvar ne zavlaci i ne pokopa.

Željezničko vieće nema svrhe. Treba vam možda agitacije. Pa imali ste meeting u Splitu, izdavali ste list „Željeznicu“, koji je bio više komičan.

Reći će se, da je učinjen zaključak sabora lani. Ali lani niste znali, da će takove prilike biti, da će trebati 9% više.

Ali vi ne čete odustati od vašeg predloga, ne zato, što ne biste bili uvjereni, da je naš predlog dobar, nego zato jer ne čete. Mi smo mogli spriječiti prihvat ovog proračuna, držat vas ovdje 20 dana, pa da vas pošaljemo kući, ali vi ste većina, pa nosite odgovornost.

Govori o potrebi uređenja prava bosanske paše. Kad bi se ovo pravo ukinulo, donio bi Dalmaciji bar jedan milijun kruna štete, jer bi se ili blago imalo utamaniti ili bi se hranu za blago imalo dobavljati izvana. Obćine su se već iztrošile. Bilo bi najbolje, da pokrajina preuzme obstrukciju odbora zato. Nevac biste uložili korisnosno i za najzpušteniji dio našeg naroda.

Ja znam, da sam ovo mogao i ne reći, jer ste vi već zaključili glasovati K 15.000 željezničkom vieću. Vi hoćete gospodariti, pa činite kako vas je volja. Podnosi rezoluciju, da se posebnom odboru kod namjesništva za pitanje bosanske paše — doznači K 10.000.

Mihaljević kaže, da nije moguće vjerovati, da se je za skupštinu za vieće potrošila svota, koju je naveo dr. Drinković. I dr. Marinković, pravaš, bio je za vieće.

Drinković: Ono što sam rekao da se je potrošilo, crpio sam iz „Slobode“. Ako je dr. Marinković bio za vieće, slobodno mu, a nije ni čudo, jer ljudi nisu toliko jaki, da ne bi podlegli splitskom ambijentu i sugestiji, jer se o tom agitiralo po godine. To je zblizilo ljude i stranke, čemu se nije nitko nadao.

Machiedo: Sve ovo ste samo za to rekli.

Drinković: Gosp. Machiedo kao prisjednik zem. odbora, ne bi trebao stavljati takovih primjedaba. Ima tu splitske gospode. Kad se radi o upravi narodnog imetka, gospoda na zem. odboru morala bi biti jako oprezna i šutili. Oni su naši službenici, jer mi smo ih delegirali za upravljanje.

Ovu stvar su dakle uradile spomenute dvie stranke (hrvatska i demokratska). Sloziše se, sporazumješe se, odobrenjem Dubrovačana, a proti nama, da nam ne date glas. A kni ste nam ga htjeli dati, ali mi ga nismo htjeli primiti. Ako se je tko promienio, to ste se promienili vi. Sad ste se sporazumili i nama je drago, da ste podupni gospodari i da mi nismo s vama.

Čingrija kaže, da je sporazum izmedju hrvatske i demokratske stranke u Splitu bila dužnost i to kad vidjеше, da se stranka pravaša družii s furtimašima, da obrane slobode misli i savjesti, da će dubrovačani u toj organizaciji ostati i do potrebe voditi borbu proti tlačiteljima misli i savjesti (većina odobrava).

Drinković: Imamo jednu kronološku zabludu i tvrdnju, koja ne odgovara istini. Gospodin Čingrija, sigurno je mislio na našu skupštinu u Šibeniku. Mi smo na toj skupštinu jednu točku našega programa u toliko promienili, da naša stranka ima podizati kršćanska načela uz dužno poštivanje zakonom priznatih vjeroispovjesta. Stranka prava nije imala posla s furtimašima i nezna, što je to.

Čingrija: Ne?

Prodan: Van stranke prava bit će onoga što vi mislite, ali u stranci prava ne.

Drinković: Mi nikakvih pregovora s furtimašima nismo vodili. Tu ga drugi elementi nisu ulazili nego samo pravaši. Na skupštini u Šibeniku smo priznali, što je stranka prava i do tada radila i što su god. 1895. podpisali gg. Biankini, Trumbić i dr. Gospodin Čingrija, jer smo mi po našim tradicijama uzaklonili nešto, ne može nam poručiti, da smo za slobodu uma i savjesti. Stranka prava bila je uvijek ne samo za slobodu uma i savjesti, nego i volje.

A što je s tom toli razvikanom slobodom gosp. Čingrije? Nije teško dokazati, da se je stranka dra. Čingrije u Dubrovniku borila protiv Srbića oružjem, kakvim se stranka prava nije nikad borila.

Čingrija odgovara, da njegovi u Dubrovniku nisu vodili borbu protiv Srbića nepoduštenim oružjem, već su htjeli dobiti opet občinu, pa su tražili oslonca u Petru i Pavlu. Kaže, da ga nije skupština u Šibeniku, nego činjenice još pred 4—5 godina da su ga dovele do spoznaje, da popovstvo hoće da postane političkom strankom. Furtimaši hoće da u stranci prava izvedu svoju akciju. Svoju jakost ima stranka prava u povjerenju. Svećenstvo razpolaze i takvim sredstvima, kojima druge stranke ne raspolažu — n. pr. konfesionalno, propoviedaonice. Pošto smo se liberalizam stavila u sumnju, poziva se na talijanaše i Srbe. Nije ga briga što o njemu misli Drinković, no on u Drinkoviću gleda pošena čovjeka, ali strančara, koji bi se radi stranke združilo i s vragom.

Prodan ne misli, da je liberalizam, kako ga shvaća dr. Čingrija, pravi liberalizam. Nije liepo govoriti onako u svećenstvu, kao da je protivno svakom napredku, dok se ima svećenika u vlastitoj stranci. Stoga sa svećenstvom jest naravna posljedica stranke prava, jer svećenstvo u učiteljstvo jedini je faktor, koji je u dodiru s narodom. Odbija u ime svećenstva osuđuju, kao da bi svećenstvo imalo neku posebnih svojih ciljeva na štetu naroda i prave slobode. Naše svećenstvo je pokazalo, da se istinski bori za sve što je pravo. Zloporabe pojedinaca, ako ih ima, ne smiju se protegnuti na cjelokupnost. Zloporaba ima u svakom stališu. Odbija kao prostu izmišljotinu, da stranka prava ima kakvih odnošaja s onima, na koje upliva Beč, jer je baš stranka prava zaprijetila, ako se što takova misli.

Nije čudo, ako gospodujući elementi gledaju baciti u jedan narod nove momente borbe. Ja sam uvjeren, da se iz Beča gleda takovu borbu baciti, ali sam uvjeren, da je 99% svećenstva protiv takovih tendencijama.

Posljedica je nastalih pojava, ako svećenstvo u zadnje doba gleda da nešto više zaštiti svoj stališ. Ovi nazori, da se omalovaži svećenstvo, nisu stari, jer je baš saborska većina porasla uplivom svećenstva. Zato je nepravedno obarati se na cijelo svećenstvo. Pojedinci u pojednim kotarima mogu imati posebnih ciljeva, ali je nepravedno raditi toga napadati cjelokupnost. Kad mi predgovornik ili tko drugače, da je svećenstvo onakovo, onda ću ja biti s njim. Ali on toga nije dokazao, jer svećenstvo nije onakovo, niti će ikada biti. (Odobranje).

Čingrija kaže, da je imao pred očima samo posljednje pojave, a ne staro svećenstvo.

Naslovi XVI. (doprinos od 20.000 kruna za gradnju hotela), XVII. (doprinos od K 15.000 za željezničko vjeće) i XVIII. (doprinos od K 1000 savezu za promicanje saobraćaja stranca) primljeni su bez preinake i tim predložio dra. Dulibića za brisanje svota pod XVI i XVII odbijeni.

Prelazi se na pokrće.

Primljen je naslov I. sa K 29.014

(vlastit dohodci pokrajinskih zaklada) i naslov II. sa K 16.530 (Dohodci bolnica).

K naslovu III. sa K 403.150 (naknade bolničkih troškova) dr. Drinković predlaže rezoluciju, da se u bolnicama uvedu ambulateriji, pa će se tako i troškovi bolnica smanjiti. (Ova je rezolucija kasnije prihvaćena).

Naslov III. je primljen. Jednako naslov IV. sa K 3.700 (naknade za pratin troškova), naslov VIII. sa K 272.500 (razni prihodi), naslov IX. sa K 7.466 (doprinesak računarskoj službi).

Naslovom V. udara se prerez od 67 po sto na sve izravne poreze. Prerez je proračunan na K 1.268.980.

Dulibić: I danas je za to, da se prizezi ne povišuju, nego da ostanu na 58 po sto. U dvie godine povišeni su prizezi za 13 po sto, a to pokazuje tendenciju da će tako i dalje biti. Pred dvie godine povećali smo prizezi za 4 po sto, ali tim smo bar nešto učinili za učiteljstvo, dočim sada se povišuje za 9 po sto, a za ništa. Upozoruje, kako je povišenje prizeza suvišno i s razloga, što se, po samom izvješću fin. odbora, prizeza utjerava godišnje za preko K 100.000 više nego je proračunano.

Prihvaća se cijela potrebština za K 2.601.376.

Za povišenje prizeza na 67 po sto glasuju: Bakotić, Biankini, Borčić, Brajković, Bulat, Čingrija, Katičić, Kulišić, Machiedo, Medini, Mihaljević, Radić, Radimir, Simić, Serzentić, Tomaseo, Trešić, Trumbić i Vuković. Ukupno 19.

Protiv povišenju prizeza glasuju: Drinković, Dulibić, Giljanović, Krekić, Marović, Matulina, Mladinov, Prodan, Salvi, Skurić, Smrkinić, Šimunić i Zilhotto. Ukupno 13.

Tako je pokrajinski prerez povišen od 58 na 67%, sa 19 glasova utvrđena i Srba protiv 13 glasova pravaša i talijanaša.

Prodan prosvjeduje u ime zastupnika stranke prava protiv povišenja prizeza za čitavih 9%.

Naslov VI. sa K 440.000 (pokrajinski prerez na potrošarinu) prihvaćen je poimeničnim glasovanjem za 19 protiv 5 glasova (pravaši bijahu se udaljili).

Primljen i naslov VII. sa K 118.000 (uvozarina).

Tim je cilji proračun primljen. Zatim su primljene i skoro sve rezolucije.

Zaključeno je, da se nova poljička občina pripoji kot. sudu u Omišju. Primljena je uz to rezolucija zastupnika Šimunića, da se za udaljena mjesta uvedu periodična ročišta.

Prelazi se na izbor prisjednika zem. odbora. Bira cilji sabor.

Glasovalo ukupno 35 zastupnika te je dobio Medini 22, Dulibić 8, Giljanović pet glasova. Izabran Medini.

Primljena je zatim zakonska osnova o stabilima kao samostalnim stvarima.

Predsjednik u 9 sati na večer sjednicu prekida i uriče nastavak za sutra u 10 i po prije podne.

Zadar, 29. listopada.

(Z a k l j u č a k z a s j e d a n j a).

Jutros u 10 s. i 40 č. sjednica je nastavljena.

Zapisnik jučerašnje sjednice ovrhovljen bez primjedbe.

Machiedo u ime zem. odbora odgovara na upit zast. Prodana glede novih pomješa za hrv. pučke škole. Priznaje, da je sa knezom Borellim sklopljena pogodba za 10 godina uz godišnjaj najamninu od 18.000 kruna. Da je ugovor povoljan. Zbornu zapovjedništvo da je plaćalo za istu kuću do konca g. 1909. K 14.000, a zadnjih mjeseci K 18.000.

Predsjednik u ime zem. odbora odbija jučerašnju Drinkovićevu tvrdnju, da su pokrajnske bolnice privatna poduzeća primarnih liečnika. Opgovara nadalje na upit Prodana glede pripomoći Zoranićevu odboru.

Drinković veli, da zem. odbor vlastan apoditički iztvrditi, da nije istina ono što je rekao glede bolnica i primarnih liečnika. Ako zem. odbor nije primio nikakve tužbe, primit će ih.

Obćini krotloskoj dozvoljuju se posebne odredbine na pivo, vino i žestu za vrijeme od 6 godina.

Predlog Bakotića o ustanovljenju građanske škole u Kninu, ustupa se zem. odboru.

Molba pokr. ljekarnika ustupa se zem. odboru, da ju prouči i izvesti. Na predlog Trumbića poduprt od Prodana.

O predlogu Radića upravno-gospodarski odbor predlaže zaključak, neka zem. odbor prouči i podnese osnovu o osnutku posebnog računarskog odsjeka kao i da se od 1. siječnja imenuje za zem. odbor još jedan činovnik pravnik i još jedan inžinir.

Dulibić protivni se ovom povećanju činovnika pravnika i predlaže, neka se cijela stvar povratu natrag zem. odboru, koji ima da prouči i podnese saboru osnovu o reorganizaciji zem. odbora po uzoru drugih pokrajina.

Predlog Dulibićev odbijen, a primljeni predlozi zem. odbora.

Medini čita izvješće škol. odbora, koji predlaže, da se odbije predlog Krekića i dr., da se u gradu Zadru dade jednog predstavnika u pokrajinskom škol. vjeću, pošto zem. odbor sastavlja novu osnovu o pokr. škol. vjeću.

Krekić zagovara svoj predlog. Predbacuje neuljudnost „Hrvatski Stranci“, koja je u siječnju o. g. pristala na njihov zahtjev.

Trumbić kaže, da dotični članovi školskog odbora, koji su u siječnju glasovali za dotični predlog, nisu tumačili stanovite kluba, nego je to njihovo privatno mnjenje. Protiv predlogu Krekića i zato je, što dotični predstavnik grada Zadra u pokr. škol. vjeću bio bi i predstavnik talijanske škol. politike.

Zilhotto izrugava se nedostojnosti i liberalizmu „Hrvatske Stranke“. (Na galerijama 2—3 talijanaša odobravaju).

Predsj. opominje galerije. Govore još Trumbić i Medini. Predlog Krekićev je odbijen.

Prima se na znanje izvještaj zem. odbora o produljenju roka za razpis obće izbora u Makarskoj, Metkovićima i Selcima.

Izvještaj zem. odbora o predlogu zast. Skurića, da se pripomogne učitelje, koji pošli u mirovinu po starom zak. Zem. odbor predlaže, da se predlog odbije.

Skurić zagovara predlog. Izvješće zem. odbora primljeno.

I tim u savezu primljene su i dvie rezolucije Skurićeve.

Prelazi se na: Izvještaj o radu zem. odbora.

Salvi kritizira postupak zem. odbora u pitanju nove bolnice u Splitu. Žali, što izvještaj o radu zem. odbora dolazi kao zadnja točka dnevn. reda. Ne će glasovati povjerenja zem. odboru s političkih i gospodarskih razloga. Kritizira, što sve stranke nisu zastupane u zem. odboru. Radije je odstupio, a dvoji, da li njegov nasljednik Medini ima njegove sposobnosti.

Radić podnosi rezoluciju glede gradnje zgrade za zem. odbor, sabor i vjeres. zavod. (Primljeno).

Izvještaj o radu zemaljskog odbora prima se.

Predsjednik u 1 s. i 55 č. zaključuje zasjedanje i želi zastupnicima sretan put.

Političke vesti.

Pitanje plaćanja u gotovom. Gleda toga pitanja prietilo je ovih dana, da će doći do demisije obih ministarstava. Ugarski su ministri tražili, da se uvede plaćanje u gotovom, t. j. da austro-ugarska banka izdane note izplaćuje u zlatu. Australski ministri su međutim tražili, da ostanu pri starome, kako je sada. Do demisije međutim ne će doći ni u jednom ni u drugom ministarstvu. Ministri su se nekako međusobno sporazumili, te je o tome izdan slič-

deći komunike: Nakon višesatne konferencije i svestranih dogovora među ministrima, većim su dijelom opreke, koje su postajale glede bankovnog pitanja, odstranjene. Odlučeno je, da će oba ministra financija osobno konferirati sa upravim faktorima austro-ugarske banke, te s njima utanačiti principijelnu bazu, na kojoj će se tada dalje razvijati pregovori. Za nekoliko dana sastat će se strukovni izviestitelji da izrade sve u potanko.

Fuzija srbske napredne i narodne stranke. Ovih dana započele su u Beogradu konferencije srbske napredne i srbske narodne stranke, na kojima se govorilo o fuziji ovih stranaka. Kakav će rezultat biti ovih pregovora, to ne može kraj množta različitih protivnih mišljenja danas nitko kazati. Narodnici zahtijevaju obće pravo glasa, oni zahtijevaju, da se u izboru program često i izričito naglase: demokratski principi i odlučno se protivie uvedenju sistema donje i gornje kuće. I ako imade pojedinaca u narodnoj stranci, koji bi željeli, da se demokratski principi u programu ne izriču suviše, ipak je u stranci u glavnom shvatanje jednodušno. Kod naprednjaka je već teže. Oni su razdijeljeni u dva protivna, upravo neprijateljska tabora. Jedan je tabor pomirljiv, sklon na svaku vrstu kompromisa, samo da dodje do fuzije. Oni se u ovoj stvari ne ravnaju ni po kakovim načelima, već jedino po ličnom računu. Druga je grupa — grupa strogo načelnih konzervativaca, grupa nepomirljivih fanatika. Prva grupa stoji na stajalištu, da se konservativizam zamijeni demokratizmom, koji ne treba u programu napose spominjati, pristaje se na obće pravo glasa. Druga grupa međutim odbacuje demokratizam, protivna je obćem pravu glasa i zastupa ideju o sistemu donje i gornje kuće. Sada dakle stoje stvari tako i kako će se razviti i svršiti, ne znamo.

Briandova pobjeda u franczskoj komori. U sobotu je franczka komora nastavila debatu o željezničarskom štrajku. Sjednica je protekla burno. Započela je u buci, a i dovršena u najvećem metežu. Više je socijalističkih govornika oštro napalo vladu. Jaures je u trosatnom govoru napao ministre Brianda, Viviana i Mileranda, da su negda kao socijaliste bili zagovarali štrajka, a sada ga guše svim sredstvima. A opet da ni sama vlada nije složna, jer da ministar Viviani odlazi iz kabineta radi toga, što su pojedini njegovi članovi ovisni o kapitalističkim društvima. — Briand i Viviani su izjavili svoju solidarnost uz pljesak komore. Iza toga je uzeo rječ Briand, da opravda postupak vlade. On je prikazao sav željeznički štrajk kao djelo revolucije onamo. Prikazao je i sav pljes socijalista. Brančić mjere vlade rekao je, da vlada nije u zakonu našla sredstava, da oстане gospodar zemaljskih granica i željeznica, ona bi se utekla i nezakonitostima. Kod ovih rieči podigla se zaglušna buka: „Diktator! Demisija! Izdajica! Nitkov!“ Buka je potrajala preko 40 časaka. Socijalisti su bućili, lupali zaklopcima od sjedala. Jedan je pače htio nasrnuti na Brianda, ali su ga suzdržali. Briand je mirno sa svoje tribine slusao vik i pogrdje, a onda sišao do stenografija, da im dikтира svršetak govora. Kad je svršio, buka se umirila i predsjednik Brisson je uz obće uzbuđenje odgodio sjednicu za nedjelju. — U nedjelju su svi očekivali Briandov pad. Republikanci kao i drugi zastupnici i veliki dio štampice bili su ograženi tim riečima, koje bi u svojoj konzekvenci značile sankcioniranje nasilja u interesu države. Sve je već očekivalo Briandov pad radi tog „Dantonskoga“ povika. Ali se je drugačije u nedjelju svršilo. Briand je znao, kako će opet predbiti svoje ljude. Briand je naprosto izjavio, da ima težkih situacija, u kojima treba iznimnih mjera. Ipak se je čvrsto držao zakona. Traži za to podpuno povjerenje republikanske većine ili otvoreni pad. — U govoru je znao vješto aludirati na to, kako bi u slučaju rata s Njemačkom bila bezuvjetno potrebna podpuno pouzdana željeznica. Revolucionarni socijalistički sindikaliste hoće pak to jako sredstvo osti franczskoj. Briand se je žuvao, da to glasno kaže, ali su svi čuli taj smisao njegovog govora. I pošto je Briand stavio pitanje povjerenja i zatražio, da se primi po zast. Raynaudov predloženi dnevni red, primila je komora taj dnevni red sa 388 glasova protiv 94. Sam treći dio rezolucije, koji izriče podpuno povjerenje vladi, primljen je sa 329, protiv 183 glasa. — Tako je i opet jednom pobedio Briand. No naknadno je dogovoreno sa ciljem kabineta predsjedniku republike Fallieres ostavku, koja je prihvaćena, a na to opet Briandov pomuden sustav nove vlade.

Rusko-bugarski savez. Novinstvom se prinosi vest, da je Rusija sklopila s Bugarskom tajnu vojnu konvenciju, ni u jednom ni u drugom ministarstvu. Ministri su se nekako međusobno sporazumili, te je o tome izdan slič-

garsku, čije će luke štitići od navale stranih flota crnomorska ruska ratna mornarica.

Ugušena revolucija u Perziji. U London su stigle vijesti, da je perzijska vlada posvema skršila otpor revolucionaraca. Grad Kazan je nakon žestoke bombardovanja osvojen. Vodje ustaša i vidjenji njihovi pristaše su pobjegli.

„Poštena rječ“ dra. Jerka Machieda.

Niesmo htjeli utjecati na zastupnike naše stranke radi afere dra. Jerka Machieda, pa smo stoga mućali, dok se nije sabor zatvorio, u nadi, da će se i u saboru s koje strane progovoriti o onoj uvredli, kako se je i progovorilo, pa smo zato i čekali, da naše zakonodavno tielo završi svoj rad.

Kako će ovaj posao uobće teći u saboru, mogli smo doduše predvidjeti po članku „Svršetak afere dra. Jerka Machieda?“ u o. g. br. 115 „Slobode“. Za razumne ljude onaj članak znači podpun uzmak. Po onomu se članku vidilo, da je dra. Machieda bila prošla volja „iznieti u javnost dokumente“, kojima je imao dokazati svoju nevinost, kako se je hvalio nekim učiteljima u Splitu pred glavnom skupštinom „Saveza“. Ta ga je volja prošla za stalno po izpadku one vanredne sjednice pokr. škol. vjeća, naročito savzane radi njegove afere. Kako doznajemo, u onoj je sjednici bio hametom poražen, a kamo li da mu je bila data podpuna zadovoljština, kako se on hvali. Nego na ovo ćemo se kasnije povratiti, a sada ćemo prorešati što je bilo rečeno u saboru.

Prije svega da vidimo što je izjavio vladin povjerenik u onom poslu. Rekao je, da stvar nije bila točno prikazana u javnosti, što za svakoga tko ima zdrava razuma znači, da afera o bostoji, samo što se javnost nije na isti način o njoj izjavila. U „N. L.“ n. pr. tvrdilo se, da nije ništa u stvari, a da smo mi kao pristi razbojnici napali na dra. Machieda. Mi nasuprot kažemo, da je dosta novina izniole aferu, kako je tekla, a medju ostalima mi smo je iznieti i točno, tako da ni sam vladin povjerenik ne bi mogao ništa prigovoriti onomu što smo mi pisali.

Što nam je pak osobito drago, jest to, da je vladin povjerenik izjavio, da je u zapisnicima sjednica pokr. škol. vjeća sve točno navedeno kako je bilo. Jedva čekamo, da se na nadležnom mjestu budemo mogli pozvati na one zapisnike.

Mi malo nalazimo što je taj incident, kako je rekao vladin povjerenik, bio u pokr. škol. vjeću konačno i korektno riešen. Za nas svakako nije još konačno uređen. A što se tiče korektnosti njegova riešenja, cijenimo da je suvišno bilo to iztknuti. Ta ne će najviša školska vlast u zemlji riešavati nikakav posao na prostački način, nego korektno, kao što joj se pristojno. Ovo znači za nas korektno, a ne na zadovoljstvo dra. Machieda, kako bi on htio da javnost obsjeni.

Inače, ako smo krivo shvatili tu rječ g. vladinog povjerenika, nama nam slobodno vladina „Smotra“ bolje to protumačiti konkretnim primjerom.

Onaj drugi dio izjave vladinog povjerenika malo nas zanima, jer se nas ne tiče nego one vlasti. Oni, koji su zainteresirani, neka se do potrebe peru, kako bolje znadu. Nije naša dužnost njih zeti u obranu.

Sada ćemo preći na samu izjavu dra. Machieda.

Od velike uzrujanosti — kažu nam — nije mogao ni da čita, što je bio napisao, iza kako je toliko dana mogao kako bi se izvukao. Ali sa svim tim u njegovu odgovoru nema nego pustih rieči i koja lakava izjava za vlad, da joj se ulagiva.

Začudno je pak, što je dr. Machiedo onom prigodom oblaod ureduvnu tajnu izjavom, da mu je bila data podpuna zadovoljština. Nego na Zalost nije rekao u čemu se ona sastoji, a pošto stvar, rek bi, nije tajna, mi se nadamo, da će nam on ili vladina „Smotra“ kazati, koja mu je zadovoljština bila data, koga je vlast bila desavurala i na koji način. Međutim, dok ne izjadje ta izjava, kažemo — da se kavalirski izra-

zimo — da je naprosto podpuno nestinuta tvrđnja dra. Machieda i ako se on zakleo jednom našem zastupniku, da mu je školska vlast dala podpunu zadovoljštinu.

Premda se nastojalo pokriti gustom koprrenom ono, što je bilo zaključeno u onoj vanrednoj sjednici, koju smo prije napomenuli, ipak se obistinila ona narodna: „Zaklela se zemlja raj, da se svake tajne znaju“. A kako i ne bi kad je stvar bila konačno i korektno riješena, a podpunim zadovoljstvom za dra. Machieda(!) Da se ovo zadnje obistinilo, bio bi on sam, ako nitko drugi, trubio na sve četiri strane što je bilo odlučeno, da tako skine sa sebe tešku mpru, koja ga mori više od pol godine. Ali čudnovato, baš se ovoga puta dr. Machiedo sakrio za uredovnu tajnu, kad je mogao javno kazati, na koji mu je način vlast dala zadovoljštinu. Ta to se njega samoga tiče, pa je mogao slobodno govoriti i nije trebalo da se sakriva za svoju poštenu rječ, kad je mogao navesti: to i to sam rekao, tu i tu zadovoljštinu sam dobio, ali od svega toga ništa nego „uredovna tajna“ i „poštena rječ“.

Utopljenik se i olova hvata, to je poznato kao i to, da se čovjek od karaktera ne igra poštenom svojom rječ. „Poštena rječ!... uredovna tajna“ takova šta može samo kod nas biti.

IZ HRVATSKIH ZEMALJA.

Nakon izbora u Hrvatskoj. Stav novog sabora je malko čudan. Nakon svih užih izbora stranke ovako izgledaju: koalicija 35 mandata, jer joj se pridružio i Šišić, koji u njoj ostaje, dok se ona bude držala izjave, da u njoj nema triističkih naruha; Tomasićeva stranka 18 mandata; stranka prava 15, Starčevićeva str. prava 9; seljačka stranka 9, radikalni srbski 1, izvan stranaka Suplio 1. Po ovim brojkama nitko u saboru nema većine.

Ima se već i interviua, a izjavili su: dr. Tomasić se nada, da će savor moći raditi; dr. Nikolić P. je vrlo nezadovoljan sa situacijom; dr. Medaković, da je na banu, da učini prve korake za sporazum; K ulmerić se nada svakako sporazumu; S. Radić priznaje nagodbu, prijatelj je trojnog saveza, protivnik je svakoj obstrukciji u Pešti. Tomasić da ima 18 zastupnika, a sa vjerštinama da može izabrati delegata, jer ima broj od 43, ali mu za većinu 7-8 zastupnika, a te će mu Radić dati. Dakle nudi se Stjepica. Dr. Frank je rekao, da je Tomasić porazio koaliciju.

Sabor će se sazvat od 11.-21. o. mj. Bosansko-hercegovački sabor sazvan je kraljevskom odlukom na 7. studenoga. Drži se, da će za predsjednika biti imenovan odlični musliman dr. Safvetbeg-Bošagić.

Osiek slobodan od kolere. Pošto se već punih deset dana nije na području cijeloga grada Osieka nigdje pojavio nijedan slučaj kolere, to je grad Osiek proglašen slobodnim od kolere. S time u savezu dignute su i sve zdravstvene mjere; jedino je rieka Drava još i nadalje ostala zatvorena. Dr. Bauer — posvećeni biskup. Osječka „Nar. Obr.“ javlja, da će već ovih dana usliediti imenovanje kanonika dra. Bauera za posvećenog biskupa i koadjutora zagrebačkoga nadbiskupa.

IZ GRADA I OKOLICE.

Naši zastupnici, velkomožna gg. dr. A. Dulibić i dr. M. Drinković, povratili se u našu sredinu nakon preko jedromjesečnog odsustva na saboru u Zadru. Nakon zaključeneo zasjedanja bijahu brzojavno pozvani svi zastupnici pravaški od dičnih naših Konavljana u goste, kojem se pozivu oduzvaše. O vellčanstvenom dočeku

dobismo obširan dopis, koji čemo u narednom broju priobčiti. Našim zastupnicima: Dobro nam se povratili.

„Hrvatski Sokol“ u Šibeniku priredjuje dne 6. studenoga 1910. druženje zabavu sa ovim programom: I. On je gluh, šala u jednom činu od g. J. Maineaux. Lica: Damaisson . . . g. K. Novak Eglantina, njegovaj . . . g. K. Novak

Placid . . . g. V. Medić Bonifacije, sluga . . . g. A. Lušić Poljar . . . g. I. Balat Vrljar . . . g. I. Balat II. Seljaci u gradu, šala u jednom činu od g. N. Kosa. Lica: Andrija Treputić, trgovac . . . g. G. Dellagiovanna Mara, njegova hrabrenjica . . . g. G. Dellagiovanna Velko Ljubović, njegov knjigovodja . . . g. R. Delin. Gijuro Treputić, daleki rođak g. Treputića, seljak iz Podkupskoga . . . g. F. Delin Kum soštar Mikulić . . . g. A. Lušić III. Plesni vjenčić. Početak točno u 7 i pol sati na večer.

Ovo je prva zimska zabavica, koju ove godine „Sokol“ daje. Za njima će sliediti i druge. Ovom prigodom ne možemo, da da ne pohvalimo mar i nastojanje naših diletanata.

Poravnanje obale Makale uznapredovalo je liepo, te će doskora biti pri kraju. Tako će glavno pristanište biti pristupačno parobrodima i ovaj će dio obale opet oživjeti. Košika je pak nužda gradnje nove obale od glavnog pristaništa do zdravstvenog ureda vidjelo se ovih dana, kad je usljed plime prietilo, da sve kuće na obali budu poplavljenje. Nova godina mora da donese Šibeniku početak gradnje spomenute nove obale, inače bit će bjelodano, da je Šibenik i u ovom pogledu skroz zapostavljen.

Zemaljskom odboru do znanja. U Vodican zidje se školsko pomješće. Iz pokrajinske učionske zaklade udjelice se K 33.000 u — založnicama Vjersijskog zavoda. I stižu nam glasovi, da na 33.000 K, občina izgubila u promjenjivanju gotovo K 2600, to bi bilo 8%. Pošto mi znamo, da založnice našeg vjersijskog zavoda kraljevine Dalmacije dobro su kupovne, najmanje sa 5% odbitka i od stranih država, zemaljski odbor dužan je u ovaj vodičke občine panamino uliti nešto svjetla. U predmetu nek se saslušala mjenjačnica braće Mandel u Zadru. Ovim mislimo, da smo sveli pitanje na pravu kolotečinu. A do zemal. odbora je, ovaj gordijski uzalj razuzlati.

Ratno brodogavlje. Iza osam dana boravka u našoj luci, ratni brodovi „Erz-Herzog Franz Ferdinand“, „Erz-Herzog Friedrich“, „Karlo IV.“, „Rieka“ i „Velebit“ odputovali su za Fažanu u ulotar na noć.

Grom. Čujemo, da je u sriedu grom udario u kuću Gulina N. na Konjevratima i da je onesvjestio njega i ženu, te da ne bi brze pomoći suseljana, da bi bili obojica zaglavili. Grom mu je u bližnoj staji ubio 13 vunjadi.

Mladi lupeži. Gospodja Danica Marković od više vremena opažala je, da joj u kući ponestaje više stvari, pa i novca. Na sve svete ponestalo joj je više zlatnih stvari, pa i novca. Prijavi stvar oružničtvu, te vlasti. Skupnim nastojanjem pronašli su se lupeži, koji povratili vriedne stvari u razbijenom i razgranom stanju, dok novce ne, jer ih potrošise. Ovi mladi lupeži zovu se Sabbatini rodom iz Italije.

Pokrajinske vesti.

Iz Sinjske krajine. Uza jednoglasnu molbu sabora, da vlada obustavi utjeravanje prireza prisilno rubačnim, ipak ovamo sledi rubačina na sve strane — narod u velikoj neprilici, novac mora tražiti na vrat na nos, dužiti, kamate plaćati i više ovršitelji plaćati pristojbinu od fil. 30. Kroz mjesec studeni, narod hvata najviše novca i tad bi mogao zgodno porez izplaćivati. Ove godine stiskao se je sinjski težak za vrat nekakvim izvanrednim porezom za kućarinu — udario se porez na kuće, sagrađene od nazad 20 do 30 godina, koje po neznanju težaku nisu bile prijavljene. Zašto se nije moglo putem milosti što popustiti, a nešto razsići i u više godina, a ne u ovoj nerodnoj godini tražiti od biednoga težaka sve na jedan put. Molimo stariju vlast, da se zauzme za nas, neka se rubačina obustavi, a kućarina u više godina na izplaćivanje razdjeli. Tezaci.

Skupština dalm. profesora održavala se je na 1. ov. mj. u Zadru. Među inim stvoren je zaključak, da se i unapred živo poradi oko toga, da se i u Cislitavi prizna valjanost profesorskih izpita, položenih na zagrebačkom sveučilištu.

Dalmatinska željeznica. „Az Est“ donaha, da je magj. vlada dala izjavu, da će se dalm. željeznica graditi preko Bos. Novoga, a ne preko Ogulina, Otočca, Gospića itd.

Naše brzojavke.

SASTANAK RUSKOG CARA NIKOLE I NJEMAČKOG CARA VILIMA.

Potsdam, 5. studenoga. — Jučer je ruski car Nikola prispio ovdje i sastao se sa njemačkim carem Viljom. Grad je vas bio poplavljen vojskom i agentima. Vilim je Nikolu dočekao na kolodvoru, te se s njim srdačno izljubio pri pozdravljanju.

Petrograd, 5. studenoga. — „Novoe Vremja“ piše o sastanku dvaju careva, da je historički događaj. Taj sastanak stvoriti će posrednu crtu rusko-njemačke politike. Ruski list zaključuje svoj oduševljeni članak sa polikolom: „Deutschland hoch!“

Pariz, 5. studenoga. — „Figaro“ pozdravlja simpatično sastanak ruskog cara Nikole i njemačkog cara Vilima. PRODIRANJE ENGLEZA U PERZIJU.

London, 5. studenoga. — Englezke ćete ponovno svu prodire na perzijsko zemljište i zaposjete neke perzijske luke. Uslijed toga došlo je do sukoba između englezkih četa i urođjenika, te je tom zgodom ranjeno više mornara englezkih.

PREGOVARANJE ČEHA I NIEMACA

Prag, 5. studenoga. — Pregovori se nastavljaju, ali se Česi tuže i ozlovoljuju se, jer da Niemci otežu sa pregovaranjima.

BRIANDOV PROGRAM.

Pariz, 5. studenoga. — Ministar Briand je kabinetu podnio već svoj novi program. U programu stoji stavka, u kojoj se veli, da će se uesti zakon proti štrajkovima. Radi ovoga su socialiste biensni, te žestoko napadaju Briandovo ministarstvo.

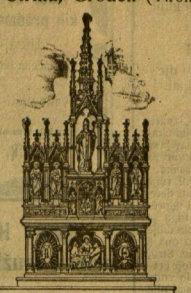
REKONSTRUKCIJA BIENERTHOVOG KABINETA?

Gratz, 5. studenoga. — Ovdješnji „Gratzer Tagblatt“ donosi viest, u kojoj tvrdi, da će doći do rekonstrukcije Bienertihovog kabineta.

Beč, 5. studenoga. — „Neue Freie Presse“ odnosno viesti „Gratzer Tagblatt“ o rekonstrukciji kabineta, istu oprovrgava i veli, da je sadanji kabinet podpuno stabilan.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.) Vlasnik, izdavaatelj i odgovorni urednik: Josip Drežga.

Insam & Prinoth
u Sv. Ulrihu, Gröden (Tirolska).

Uteemeljeno godine 1880. Više puta nagrađeno.

Kiparske radnje iz drveta za crkve:
Kipovi svetaca, oltari, propovjedaonice, križni putevi, razpela, jaslice i t. d.
Katalog uzoraka s cijenama daje se badava.
Za dostavu naručbe do štacije uključivo sa škrinjom, ne plaća naručitelj. 24.-9. 911.

Čovjek zanatlija, inteligentan, iz bolje familije, 32 god. star, vjere pravoslavne, sa 1 muškim djetetom od 4 godina, sa mjesecom plaćom od 170 Kruna, traži ud ovičku ili djevojku do 35 godina za zajednički život, a docije vjenčati se. Ista treba da ima nešto gotovine, a po mogućnosti i pokukstvo. Obratiti se sa fotografijom na adresu: Bogoe Novički, poste-restante, Spljet. Ponude do 30. novembra. Tajna zajamčena čaka.

U. k. gospodarski ured u Biogradu n. m.
imade na prodaju: 200 kvintala kukuruza, 300 kvintala ječma, 5000 kvintala siena. Zanimanci neka pošalju ponude uz naznaku cijena spomenutom uredu.

Oglas natječaja.

Podpisana uprava ovim otvara natječaj na mjesto učitelja „Šibenske glazbe“.

Za postignuće ovog mjesta, s kojim je skopčana plaća od K 2760 — ne računajući izvanredne zaslužbe — treba da natjecatelji dokažu ne samo sposobnost učitelja glazbe, već i onu učitelja pjevanja, te upravitelja orkestra, razumjevanju sposobnost u ularanju glasovira, odnosno u orguljanju.

Ove se sposobnosti zahtjevaju, jer će učitelj „Šibenske glazbe“ imati kao takav i dužnosti, koje nebi mogao vršiti bez tih uslova. Prednost će pak imati oni natjecatelji, koji dokažu da su vješti i gudački.

Nastupanje u službu sliedit će dnevom 1. prosinca t. g. a rok ovome natječaju traje do 20. studenoga t. g.

Natjecatelji neka svoje molbe providjene odnosnim izpravama, dostave podpisanoj upravi.

Od uprave „Šibenske glazbe“.

U Šibeniku, 26. listopada 1910.

Prodjednik: **Krsto Jadronja,** Tajnik: **Dinko Sirovica.**

ŠIVAČI STROJEVI „SINGER“
najnoviji izum

„66“

kupuju se samo u našim skladištima, koja su **označena uvijek sa ovim znakom:**

Ne treba se dati zavesiti kroz druge oglase, koji imaju tu svrhu, da uz ime SINGER razpačavaju već upotrebljavane strojeve ili one, kojeg drugog proizvoda, pošto mi ne prepuštamo naših šivačkih strojeva preprodavaocima, nego ih izravno sami občinstvu razprodajemo.

ŠIBENIK -- GLAVNA ULICA
3-9

Pozor!
Preporučam se p. n. občinstvu u gradu i okolici.
Prodajem svakovrstnih koža na malo i veliko. Primaju se i pisemne naručbe iz vana uz pouzete, a poznatim i bez pouzete, do izminuća utanačenog roka izplate.
U nadi, da ću od p. n. občinstva biti počašćen obilnim, blagonaklonim naručbama, bilježim se vestetovanjem
Augustin Žigon, Šibenik.
27. 8. 910.—27. 8. 911.

Nikad više!
ne promjenjujem sapun, od kada Bergmanov „Steckenperd Lillenseife“ (zaštiti znak: Konj na palici) od Bergmann-a i drug. u Tešnju na Labi upotrebljem, jer je taj sapun najupliveniji od svih medicinskih sapuna proti kožnoj bolesti (sunčane pjege), kao i za pospišivanje liepe, mekane i nježne kože. Komad drogerijama i trgovinama parfimerije itd.
30-50

Uzmite kada ste nahladjen, pun slina, proti hunjavici i težkom disanju Feller-ov Fluid m. d. M. „Elsafluid“. Mi se osviedočismo sami kod boli prsiju, vrata i drugi hbolesti o njegovom ljekovitom, kašalj ublažujućem i okriepljućem djelovanju. 12 bočica stoji K 5, 24 bočica 8 K 60 fil. Proizvadžak je samo ljekarnik E. V. Feller u Stubici, Elsatrg br. 264 (Hrvatska).

Kolera - sušica - sifilis

jest zarazna bolest, s toga je dobro ako pranje rublja obavljamo kod svoje kuće. Takovje pranje pruža se svakomu, ako kupi za 105 patentirani

Patentirani stroj Dalmacija

koji je tako dobio, da se može s njime i djevojića od 12 do 14 godina upravljati. Pranje se kod uporabe:

Uključivanje, izparivanje i desinciriranje rublja obavija sve na jedanput za 10 do 20 časaka. Rublje se niti ružno niti guječi, niti dere, a isto tako i nepregori, i radi toga se dva do tri puta dulje sačuva nego ona s rukom prano. Stroj treba radi svoje gradnje vrlo malo vode i sapuna a pod njime ni najmanje mokar. Stroj se može upotrebiti još u druge svrhe, kao kotlar za grijanje vode, kuharje voća, grijanje glatila i kupaka itd. Godišnje pranje rublja ne stoji niti četvrti dio prema svakom drugom načinu pranja.

Stroj br. 1 za kućnu uporabu zapada K 50. Uz šestmjesечно odplaćivanje 10% više.

Naručbe prima i obavlja:

Hubert Bolanca, Krapanj, Dalmacija.

Objava.

Zašto se ne obratite pri kupovanju vaših potrebitina ravno na tvrdku

Jaroslav Xocian

Tkaonica i odpravništvo

Hronove u Met. (Česka.)

koji zgotavlja i ima uvijek na skladištu sukna za odjela, zimске kapute itd. Zajamčeno održanje boje. Kana fasa, platna, flanela, ubrusa, ručnika, jastuka, porketa, šifona.

Cienu su najjeftinije.

Naručbe preko 18 K. šaljem franko.

Tražite uzorke.

Može se dobiti 30 do 40 mt. otpadka 3 do 15 mt. dugog za K 18 do 25 prema vrsti.

Od otpadaka se ne šalju uzorci.

TVORNICA PAPIRNATIH VREĆICA

Čast mi je javiti p. n. občinstvu, da sam obavljenu tvornicu papirnatih vrećica za trgovačku uporabu otvorio, te je podupno prema zahtjevu uredio, time sam u stanju u najkraće vrijeme najveću količinu vrećica izraditi. Vrećice izrađuju se u svim veličinama i u svim bojama. Pošto je ovo u nas prvo i jedino domaće poduzeće ovakove vrste, nadamo se za stalno, da će mi gg. potrošači povjeriti svoje cijenjene naručbe, koje će u potpunom redu i naj-savjestnije izvršene biti.

Sa veleštovanjem

ANTE ZORIĆ
ŠIBENIK.

Eugen Pettoello

Priljubatova, zlatarskih i optičkih predmeta i kineskih srebrarija Zlica, viljuška i noževa.

namčena izradba sa 90 grama čistog srebra.

Pečata.

svake vrsti rezbarije u kojoj mu drago kovinji.

Trvorničke stalne cione.

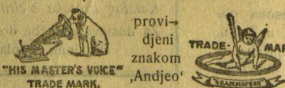
Šibenik, Glavna ulica, br. 128.

14.9.-910.—14.9.-911.

Hrvati i Hrvatice, pozovite družbi sv. Cirila i Metoda.

Najsavršeniji gramofoni i ploče

sa svakovrstnim komadima osobito hrvatskim

dobivaju se u knjižari i papirnici:

Ivan Grimani

Šibenik, Glavna ulica.

Šalje na zahtjev cijenik i popis komada badava i franko.

14.9.-910.—911.

Ako Vi

ne možete jesti, te se čitite bolestan, to će Vam

lječničko izpitani

Kaiser'ovi

Želudčani

Pfeferminckaramelii

sjegurno pomoći. Dobiti ćete dobar tek, želudac se opet uredi i ojači. Radi oživljujućih i okrip-ljujućih svojstva, neobhodno potrebiti na putovanjima.

Jedan omot 20 i 40 filira.

Prodaje:

Carlo Ruggeri, cent. drogerija

i Vinko Vucić, drogerija

u Šibeniku. 2—12

OGLAS.

Pozivlju se članovi „Kotarske gospodarske zadruge“ u Šibeniku, da prijave svoje naručbe za proljetne potrebitine god. 1911. i to za gumu za navrtanje loza na zeleno, za galicu, za sumpor, za umjetni gnoj i sjeme ljekarice.

Suviše svaki član mora sa naručbom da pošalje i kaparu za iste predmete i to:

Za svaki klg. gume mora poslati K 10.—; za klg. galice K —25; za sumpor K —10; za klg. ljekarice K 1—; za svakih 100 klg. gnoja K 10.—.

Svaki član mora točno naznačiti u naručbi, koliko kila i koje vrsti. Suviše sa kaparom mora poslati članarinu za godinu 1911. K 2.—. Tko sve ovo ne izvrši naj-dalje do 25. studenog g. 1910., kašnje se neće uzeti nikoga u obzir.

Za „Kot. gospodarsku zadrugu.“

Predsjednik: Dr. I. Krstelj.

Imaju pravo nabavljati i oni koji nisu članovi, ako se kroz dotični rok začlane.

Nagradu od 1000

kruna dobije onaj, koji uloži

3000 kruna bankovno osiguranih

za 10 godina uz 6% kamata.

Ponuđe pod „1000“ na upravu

lista. 3—3

Velika Tvornica tjestenine Velika

i mlinice za raznu hranu.

Pomoću najmodernijeg motora

proizvadjaa

Svake vrsti ovog jestiva. Od najboljeg marseljskog griza Svake vrsti ovog jestiva.

kao i od

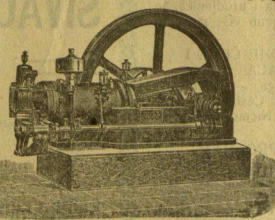
Dobrog i od najfinijega pšeničnog brašna dobrog i od najfinijega.

Tvrđka:

IVAN ŠUPUK i brat

Šibenik.

15./VI. 10.

Izključivo glavno predstavništvo, kamo valja upraviti sve upite:

Kuća Gutenberg,

EMANUEL KRAUS.

Tehnički bureau Trst, via Cecilia, 18.

Zahtejavajte cijenik besplatno i bez poštarine.

Dopisivanje hrvatski.

Najbolji namještaji snage

kao što:

motori na plin (gas), benzin, žestu, kameno ulje, surovo ulje za obrtničke, poljodjel-ske i električne namještaje snage.

Namještaje na mršavi plin (Sanganlage) prodaje

Draždjanska tvornica motora na plin

(A. G. Dresdener Gasmotoren-Fabrik: Moritz Hille, Dresden)

najveća specijalna tvornica srednje Evrope.

- Velika zlatarija -

Gjuro Plančić

Starigrad

(Podružnica: Vis-Velaluka).

Prodaje svakovrstnih zlatnih i srebrnih predmeta.

Najfinije švicarske dobnike.

Cienu umjerene bez utakmice. Priznanice na pretek. 30.VII.

Podružnice:
Via Giulia br. 33.
Via Giulia br. 16.
Via Acquadotto br. 65.

Važno za svakoga!

Gustav Marko

Trst

Telefon br. 1930.

Centrala: Via Coroneo 45.

Tekući račun sa podružnicom Ljubljanske kreditne banke.

Veliko skladište staala prostih, apaniranih i za ured.

Veliki izbor predmeta za ljezarne, drogerije, porculanso i zemljano sudje, ocaline, staklarije, svjetiljke itd.

Velike količice naročitih stvari u ocalini, porculani.

Cienu umjerene koje se ne boje utakmice.

Na zahtjev šalju se cijenik badava.

Dopisivanje u hrvatskom jeziku.

Pomenuta tvrdka, jedina svoje vrsti u Trstu, preporučuje se svim našim trgovcima.

Podružnice:
Via Barriera vecchia br. 33.
Via Colonia br. 17.
S. Giovanni di Guardiella br. 871.

Telefon br. 1930.

26. II. 10.

Dionička glavnic - -

- - - - K 2,000.000

Pričuvena zaklada i pritičci K 180.000.

CENTRALKA DUBROVNIK - -

Podružnica u SPLITU i ZADRU.

Bankovni odjel - - -

prima uložke na knjižice u konto korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice.

Obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednime. Devize se preuzimlju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete

Mjenjačnica - - -

kupuje i prodaje državne papire, razteretnice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srečaka na obročno odplaćivanje. Osjezanje protiv gubitku kod ždriebanja. Revizija srečaka i vrijednostnih papira besplatno. Novovčene kupona bez odbitka.

165—54

Izjava.

Svi izpadi i napadaji proti našem obćeštovanom župniku fra **Vici Cruici** u pučkoj i gospodskoj „Slobodi“ dr. Smodlake nisu drugo, nego gola i zlonamirna izmišljotina. S toga i interpelacija dr. Machieda u Saboru nije drugo, nego posljedica gorespomenutih „Slobodnih“ izmišljotina, izkrivljenjem činjenica, koje niti terete, niti mogu teretiti našega dobrog fra Vica.

Stanoviti izvjestitelj, koji se toliko hvasta svojim dopisnikom u splitskim novinama, da mu je do same istine, ne bi se imao zašto tužiti na našega fra Vica; jer mislimo, da je i on uvjeren o njegovoj nevinosti, pošto je fra Vice svećenik po Srcu Isusovu i pravi sljedbenik Sv. Frane, komu niti najveći njegovi protivnici ne mogu ništa primjetiti.

Što se tiče učitelja Stojanca, mi Obrovčani znali smo i bez fra Vice, da je on hrišćanin; pa, premda nam je fra Vice u više navrata službeno i privatno govorio, da su hrišćani naša najbliža braća: po vjeri, krvi i jeziku, mi ipak **toga brata** nećemo svojoj djeci za učitelja ni onda, kad bi ga htio i sam fra Vice glavom, što bi on, radi ljubavi i mira, valjda po svojoj volji i učinio. Ali nećemo mi. Naš pastir ne smije da bude proti obćoj želji i volji svoga stada.

Nije fra Vice govorio s oltara ništa proti učitelju Stojancu, niti je spomenuo njegovo ime, već je pozvao se na nas da javno pred crkvom kažemo: jesmo li mi ili je on — (fra Vice) — koji neće hrišćanina za učitelja; a onda za tim, da se oba sela izjave: da li mi odobravamo odnosne pisanije proti njemu (župniku) u Smodlakinim „Slobodam“, jer da se svi ti dopisi pišu u ime župljana Bajagića i Obrovca. I odgovorili smo fra Vici u prisutnosti učitelja Podruga pred crkvom, što i ovdje izjavljujemo, da je laž sve ono, što o tome izvješćuju pučka i gospodska „Sloboda“, a gospodin izvjestitelj neka zahvali fra Vicinoj razboritosti, ako je na njegovu drzovitost svršilo s onim, kako je i svršilo.

Ovo je ovako, a neka pučka i gospodska „Sloboda“ i njezin izvjestitelj S upamte jednom za uvijek, da u Cetini ne ima zemljišta, na kojem bi niklo i raslo Judino sjeme bezvjerstva iz starog ili novog hambara protukatoličkog.

Za sada na javnom polju dosta ovoliko.

Starešine sela Bajagića i Obrovaca

31. listopada 1910.

Mate Šušte
glavar.

Frane Petričević
obć. viećnik.

*Andrija Domjanović, pristav. *Filip Vrca. Jure Bure. *Petar Jurela. *Marko Domjanović. *Andrija Penić. Filip Šimleša. Ante Šimleša p. Nikole. Ante Šimleša p. Filipa. Ante Šušte p. Stipana. Ivan Šimleša. Mate Šimleša. Jozo Šimleša p. Frane. Jozo Šimleša p. Nikole. Ivan Šimleša. *Jozo Šušte. Bože Šimleša p. Filipa. Stipan Čugura. Dujo Šušte. Stipan Šušte. Jakov Čugura. Petar Čugura. Nikola Šušte. Ante Šušte p. Marka. Marko Penić. Luka Čačija. Stipan Barač p. Petra. Stipan Barač p. Nikole. *Paval Barač. Mate Čačija p. Miška. Luka Penić p. Bože. Frane Jurela p. Bože. Frano Baković. Jozo Baković p. Stipana. *Jozo Baković p. Luke. Jozo Gluić. Ante Barač p. Pavla. Ilija Čačija. Jozo Čačija p. Bože. Jozo Čačija p. Šimuna. *Mate Čačija p. Jakova. Jure Penić pok. Šimuna. Nikola Krivić. *Bože Čačija p. Andrije. Bože Vrca p. Ivana. Bože Vrca p. Petra. Filip Barač p. Jakova. Filip Barač p. Petra. Frano Penić. Nikola Janković-Miloš. Ante Saratlija. Nikola Baković. Jovan Barač p. Luke. Jozo Barač. *Andrija Barač. Mate Saratlija. Stipan Čačija p. Mate. Andrija Čačija p. Jakova. Jure Barač p. Mate. *Jure Janković-Miloš p. Filipa. Dujo Barač. Ante Barač. Ivan Barač. Marelja Baković. Stipan Domjanović. *Šimun Barač. *Miško Čačija. *Stipan Čačija. *Stipan Baković. Jure Ksević. Petar Baković p. Filipa. Luka Baković. Iko Penić p. Frane. Petar Penić p. Pavla. Šimun Baković. Šimun Grčić. Stipan Vrca. Mate Vrca p. Ivana. Mate Vrca p. Nikole. Frano Vrca p. Ivana. Šimun Vrca p. Marka. *Juraj Vrca. Lovre Jurela p. Pavla. Lovre Jurela p. Paške. Luka Šarić p. Jakova. Jakov Šarić p. Ilije. Bože Penić p. Duje. Jure Penić p. Ivana. Ante Penić p. Stipana. Joko Penić p. Stipana. Jozo Penić p. Stipana. *Jakov Penić p. Frane. Mate Penić p. Stipana. Stipan Gluić. Miško Čačija p. Frane. Paval Čačija p. Marka. Stipan Janković-Miloš p. Ivana. Frano Penić p. Joz. Frano Penić p. Jakova. Filip Čačija. *Frano Penić p. Bože. *Šimun Penić p. Bože. Filip Penić p. Mate. *Frane Penić p. Petra. Šimun Janković-Miloš. Miško Barač p. Nikole. Frano Barač. *Niko Jurela. Frano Jurela p. Pavla. Jozo Jurela p. Paške. Ivan Šarabača, Mate Janković-Miloš. Andrija Janković-Miloš. Luca Vrca p. Nikole. Andrija Vrca rečeni Rade. Ante Čugura. Jure Janković-Miloš p. Ante. Luka Janković-Miloš. Marko Čačija p. Ivana. Ivan Penić p. Joz. Petar Čačija p. Šimuna. *Šimun Čačija p. Ante. *Josip Bilobr. Jakov Efendić. Ante Efendić. *Ivan Bilobr. *Stipan Bilobr p. Šimuna. Stipan Bilobr p. Marka. *Bože Bilobr. *Petar Bilobr p. Šimuna. Jure Marendić. Vitić Ante p. Josipa. Jozo Vitić. Nikola Žanko p. Miška. Frano Širović. *Ivan Škondro. *Ivan Efendić. Nikola Balaić p. Ivana. Mate Marendić. Frano Žanko p. Frane. Filip Žanko p. Šimuna. Jakov Žanko p. Ante. Nikola Pjalzina p. Filipa. Luka Žanko p. Šimuna. Ivan Petričević p. Ante. Petar Širović. Mate Bilobr p. Marka. Nikola Žanko p. Ante. *Nikola Marendić. Bože Marendić. Jakov Tenžera. *Andrija Tenžera. Ante Tenžera. Ivan Tenžera. Filip Tenžera p. Joz. Jure Tenžera. *Jure Petričević. Mate Maleš. *Paval Živalj. *Ivan Erceg. Marko Balaić. *Jure Balaić p. Ante. Jozo Balaić. *Bože Balaić p. Stipana. *Petar Balaić. Šimun Balaić. *Mate Željko. *Ivan Marendić. *Jerko Tenžera. Ivan Petričević p. Pavla. Frane Petričević Petra. Lovre Marendić. Ilija Bogdan. Petar Vitić. Paval Vitić. Ivan Milan. Jakov Žanko p. Bože. Ivan Žanko. Bože Balaić p. Pavla. Andrija Balaić p. Marka. Frano Efendić. Grgo Bilobr. Filip Bilobr. Miško Bilobr. Frano Parenta. Jakov Mijoć. Jozo Erceg. *Šimun Bilobr. Luka Žanko. Jure Galzina. Marko Galzina. Šimun Tenžera p. Joz. Stipan Balaić. Jozo Marendić p. Ante. Filip Bogdan. Petar Bilobr p. Marka. *Ivan Bogdan p. Jure. Jure Petričević p. Martina. *Petar Vitić p. Ante. Mate Milan. Dujo Efendić. Luka Željko. Bože Balaić p. Ante. *Ivan Ugljanac p. Bože. Balaić Matko p. Ante. *Jozo Ugljanac. Mate Ugljanac p. Mate. Stipan Galzina p. Šimuna. *Filip Galzina. Miško Galzina p. Mate. Andrija Galzina p. Mate. Andrija Galzina. Jozo Galzina. Nikola Galzina. *Luka Galzina. Mate Balaić p. Ante. Marko Živalj. Ante Živalj. Nikola Žanko p. Andre. *Jablan Žanko. Stipan Žanko p. Šimuna. Grgo Žanko p. Marka. Bože Marendić. Petar Žanko p. Pavla. *Mate Žanko p. Filipa.

Svjedoci sa zvjezdicom označeni su vlastoručni podpisi, ostali su podpisi sa križem.

Mate Šušte
glavar.

Ivan Bilobr p. Šimuna.

Andrija Damjanović
pristav.

Josip Bilobr p. Marka.